

Brüssel, 23.3.2020
COM(2020) 104 final

KOMISJONI ARUANNE

**EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE JA EUROOPA
INVESTEERIMISPANGALE**

**komisjoni teatise „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate
piirkondadega“ rakendamise kohta**

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas aruandes antakse ülevaade teatises „Tugevam uuendatud **strateegiline partnerlus** ELi äärepoolseimate piirkondadega“ (edaspidi „teatis“)¹ kavandatud tegevuse rakendamisel saavutatust.

ELi äärepoolseimad piirkonnad – Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Mayotte, Réunion ja Saint-Martin (Prantsusmaa), Assoorid ja Madeira (Portugal) ning Kanaari saared (Hispaania) – on oma kauguse, väiksuse, kliimamuutustele vastuvõtlikkuse ja saarelise asendi² tõttu pidevalt silmitsi **probleemidega**, mis pidurdavad nende majanduskasvu ja arengut. Just seda tausta arvestades on Euroopa Liidu toimimise lepinguga (artikkel 349) ette nähtud **erimeetmed** äärepoolseimate piirkondade toetamiseks, sealhulgas nende piirkondade vajadustele vastavalt kohandatud tingimused ELi õiguse kohaldamiseks ja ELi programmidele juurdepääsuks.

Äärepoolseimad piirkonnad paiknevad hajali Atlandi ookeanis, Kariibi mere piirkonnas, Ladina-Ameerikas ja India ookeanis ning neil on ELi jaoks **ainulaadseid väärtusi**, nagu näiteks rikkalik bioloogiline mitmekesisus, strateegiline asend kosmose ja astrofüüsikaga tegelemiseks, ulatuslikud meremajandusvööndid ja teiste mandrite lähedus.

2017. aasta oktoobris võttis komisjon vastu teatise, et tugevdada partnerlust äärepoolseimate piirkondade ja asjaomaste liikmesriikidega ning kinnitada oma võetud kohustust toetada neid piirkondi majanduskasvu teel. 2018. aasta aprillis väljendas nõukogu heameelt teatise üle ja kutsus komisjoni üles jätkama tööd nende piirkondade erimeetmetega kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 349³.

Käesolevas aruandes tutvustatakse meetmeid, mida Euroopa Komisjon, äärepoolseimad piirkonnad ja asjaomased liikmesriigid on võtnud teatises kindlaks määratud sektorites⁴, tuuakse esile saavutused⁵ ja esitatakse soovitus keskenduda oma tegevuses kliimamuutusega kohanemisele, bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisele, ringmajanduse juurutamisele ja taastuenergia kasutamise soodustamisele. Need on asjaomaste piirkondade ees seisvad peamised probleemid, nagu märgiti juhtalgatuses „Euroopa roheline kokkulepe“,⁶ kus rõhutatakse, et komisjon pöörab erilist tähelepanu äärepoolseimatele piirkondadele, võttes arvesse nende haavatavust kliimamuutuste ja loodusõnnetuste suhtes ning nende ainulaadseid väärtusi – bioloogilist mitmekesisust ja taastuvaid energiaallikaid. Lisaks rõhutatakse aruandes vajadust tugevdada jõupingutusi muudes olulistes sektorites nagu sinine majandus ja ühenduvus.

Uus juhtimissüsteem, mis põhineb tugeval partnerlusel

Nagu teatises märgitud, on komisjon alates 2017. aastast võtnud **poliitika kujundamisel** süstemaatiliselt arvesse äärepoolseimate piirkondade **probleeme ja huve**.

2018. aastal kajastas komisjon äärepoolseimate piirkondade eripärasid 21 **ettepanekus**, mis olid seotud paljusid eri sektoreid hõlmavate **ELi programmidega aastateks 2021–2027**, sealhulgas ühtekuuluvus, põllumajandus, kalandus, teadusuuringud, keskkond, transport ja digitaalne ühenduvus ja rahvusvaheline koostöö. Sel moel on komisjon loonud uusi võimalusi

¹ COM(2017) 623 final.

² Kõik äärepoolseimad piirkonnad on saared või saarestikud (v.a Ladina-Ameerikas asuv Prantsuse Guajaana).

³ 2018. aasta aprilli üldasjade nõukogu järeldused.

⁴ Käesolevas aruandes kajastatakse pärast teatise vastuvõtmist võetud meetmeid.

⁵ Lisas kirjeldatakse iga äärepoolseima piirkonna ja asjaomase liikmesriigi võetud meetmed.

⁶ Euroopa roheline kokkulepe, komisjoni teatis COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

ja taganud, et enamikus ELi programmides sisalduvad nende piirkondade jaoks kohandatud sätted.

2019. aastal soovitas komisjon **Euroopa poolaasta** riigiaruannete raames Prantsusmaal, Portugalil ja Hispaanial investeerida ühtekuuluvuspoliitika vahendeid oma äärepoolseimate piirkondade sellistesse olulistesse sektoritesse nagu ringmajandus, ühenduvus, oskused ja haridussüsteemist varakult lahkumine. Nõukogu riigipõhistes soovitustes kutsutakse neid liikmesriike üles kasutama ühtekuuluvusfonde selliselt, et arvesse võetaks piirkondlikke erinevusi ja äärepoolseimate piirkondade olukorda. Ka vastavates 2020. aasta riigiaruannetes rõhutatakse äärepoolseimate piirkondade eripärasid.

Komisjon analüüsis läbiräägitavate **kaubanduslepingute** võimalikku mõju äärepoolseimate piirkondade olulistele majandussektoritele⁷. Selle tulemusena sisaldab 2019. aasta poliitiline kokkulepe ELi ja Mercosuri assotsieerimislepingu kaubandust käsitleva osa kohta kaitseklauslit äärepoolseimate piirkondade kohaliku tootmise kaitsmiseks. Äärepoolseimate piirkondade eripärasid analüüsitakse riigiabi käsitlevate õigusaktide ja nende piirkondade maksustamise erikordade käimasoleva läbivaatamise käigus.

Komisjon konsulteeris äärepoolseimate piirkondadega nende vajaduste üle ja pakkus vastavalt neile vajadustele kohandatud tuge. Näiteks uuris komisjon äärepoolseimatelt piirkondadelt, mis on nende vajadused kliimamuutustega kohanemise valdkonnas, ning sõnastas need vajadused programmi LIFE⁸ 2019. aasta konkursikutses. Komisjon korraldas ka kaks üritust, et toetada neid piirkondi sinise majanduskasvu strateegiate koostamisel⁹. Äärepoolseimad piirkonnad on olnud oma huvide väljendamisel varasemast innukamad, avalike konsultatsioonide käigus esitati ligi 30 vastust. Komisjon on ka kontakteerunud äärepoolseimate piirkondade elanikega avalike arutelude (nn dialoogid kodanikega) käigus, mis toimusid Martinique'il ja Kanaari saartel 2018. aastal ning Assooridel ja Madeiral 2019. aastal.

ELi ühtekuuluvus-, põllumajandus-, kalandus- ja merenduspoliitika fondide kaudu on kasutusele võetud märkimisväärset hulgal vahendeid, et toetada kohalikke investeringuid partnerluse tugevdamiseks äärepoolseimate piirkondade ja asjaomaste liikmesriikidega, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõimet, tööhõivet ja sotsiaalset kaasatust, keskkonda ja ühenduvust¹⁰. Aastatel 2014–2020 ulatus nendest fondidest antav toetus 13 miljardi euroni.

Komisjon on loonud **kaks tööühma**, kelle ülesandeks on toetada Réunioni energiasüsteemi ümberkujundamist ja Kanaari saarte jäätmeäritlust ning aidata kaasa komisjoni talituste koostööle riiklike ja piirkondlike sidusrühmadega.

ELi statistikaamet (Eurostat) töötas välja äärepoolseimate piirkondade andmeid kajastava veebilehe¹¹. 2019. aastal alustas komisjon uuringut, et koguda paremaid andmeid ja teadmisi neis piirkondades toimuva kalapüügi säästva majandamise ja kalavarude kaitse kohta. Prantsusmaa statistikaamet teeb kohalike andmete kogumiseks koostööd Saint-Martini ja Sint-Maarteniga. Portugali statistikaamet teeb koostööd Madeira ja Assooridega, et koguda

⁷ Nõukogu otsuses (EL) 2020/13 (läbirääkimisjuhiste kohta majanduspartnerluslepingute sõlmimiseks Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riikide ja piirkondadega) on sätestatud, et neis lepingutes tuleb *ette näha erimeetmed äärepoolseimatest piirkondadest pärit toodetega kauplemise toetamiseks, et integreerida need piirkonnasisesesse kaubandusse.*

⁸ L'Instrument Financier pour l'Environnement.

⁹ Äärepoolseimate piirkondade merenduse ja kalanduse foorumid 2018. ja 2019. aastal.

¹⁰ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>

¹¹ Piirkondade ja linnade kohta vt <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/#?vis=outermost.economy&lang=en>

andmeid põllumajanduse, merenduse ja transpordi kohta, Assoorid täiustavad sinist majandust käsitlevaid andmeid ja Kanaari saared kohalikku tootmist käsitlevaid andmeid.

Komisjon käsitles äärepoolseimate piirkondade murekohti mitme ELi algatuse raames ning piirkonnad ise kahekordistasid jõupingutusi, et anda oma panus poliitika kujundamisse. Veel on ruumi, et uurida edasi tööühmade potentsiaali. Et toetada nendele piirkondadele kohandatud poliitika kujundamist, tuleb koguda andmeid äärepoolseimate piirkondade tasandil.

2. TUGINEMINE ÄÄREPOOLSEIMATE PIIRKONDADE VÄÄRTUSTELE

Teatistes on esile toodud äärepoolseimate piirkondade väärtusi, sh sinist majandust, bioloogilist mitmekesisust, taastuvaid energiaallikaid, ning esitatud meetmed, mille abil saaks nendes sektorites luua võimalusi majanduskasvu toetamiseks.

Sinine majandus

Komisjon tugevdas õigus- ja finantsraamistikku, et tõhustada äärepoolseimate piirkondade sinist majandust, tagades samas mereressursside ja ökosüsteemide kestliku majandamise. 2018. aastal vaatas komisjon läbi ELi **riigiabi suunised**, et võimaldada äärepoolseimates piirkondades avaliku sektori toetust kalalaevade ostmiseks teatavatel tingimustel, millega tagatakse kestlik kalandus.

Lisaks tegi komisjon ettepaneku näha Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2021.–2027. aastate eelarvevahenditega ette **erimeetmed** äärepoolseimate piirkondade jaoks, sh neile eraldatavad sihtotstarbelised eelarvevahendid struktureeritud investeringuteks ja lisakulude **hüvitamiseks**. Veel tegi komisjon ettepaneku, et iga liikmesriik töötaks välja **tegevuskava** kalanduse ja kestliku sinise majandusega seotud probleemide lahendamiseks oma äärepoolseimates piirkondades.

2019. aastal asutas komisjon äärepoolseimate piirkondade nõuandekomisjoni, et pidada nende piirkondade sidusrühmadega nõu kalandusega seotud küsimustes ning tagada, et **ELi ja Mercosuri assotsieerimisleping** kohustab kõiki osapooli ebaseadusliku kalapüügi vastu võitlema. Mis puudutab laevastiku püügimahtu, siis tutvustas komisjon 2019. aastal ühise kalanduspoliitika alla kuuluva **laevastiku koosseisu arvamise ja koosseisust väljaarvamise korra kohta antud hinnangut**. Rohelist kokkulepet käsitlevas teatistes, mis avaldati 2019. aasta detsembris, rõhutas komisjon sinise majanduse keskset rolli kliimamuutustega võitlemisel ja teatas oma kavatsusest pakkuda välja viise mereruumi säästvamaks haldamiseks.

Nõukogu võttis vastu ookeane ja meresid käsitlevad järeldused, milles rõhutati Euroopa merendus- ja kalanduspoliitika tähtsust äärepoolseimate piirkondade sinise majanduse toetamisel ning nende piirkondade haavatavust mõju suhtes, mida kliimamuutus avaldab rannikualadele, ökosüsteemidele ja bioloogilisele mitmekesisusele¹².

Äärepoolseimad piirkonnad kujundavad oma **sinise majanduse strateegiaid**, mille eesmärk on saavutada mereressursside säästev kasutamine ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamine. Strateegiate koostamisel liigutakse edasi ebahülgaselt ning erinevused on suured nii strateegiate ulatuse kui ka fookuse osas. Mõni piirkond (eelkõige Assoorid, Madeira, Kanaari saared ja Réunion) on Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi toetusel keskendunud mereruumi paremale planeerimisele ookeanide parema kasutamise huvides. Paljud piirkonnad on välja töötanud **toetusmeetmed**, näiteks rahastamisvahendid väikeettevõtjatele (Madeira krediidiin väikeettevõtjatele, Prantsuse Guajaana laenu väikeettevõtjatele, Mayotte'i abi laevade soetamiseks) ja oskuste arendamise meetmed (Martinique, Assoorid ja Madeira).

Äärepoolseimad piirkonnad investeerivad ka **kiiresti arenevatesse sektoritesse**, nagu näiteks mereruumi seire ja uurimine (Atlandi ookeani vaatluskeskus Assooridel) või merealade taastuenergia (Kanaari saarte platvorm „PLOCAN“). Kõik äärepoolseimad piirkonnad tegelesid projekti „ORFISH“ raames **kalanduse säästva arengu** edendamise ja mõnes piirkonnas (näiteks Kariibi mere saartel) edendatakse säästvat mereturismi.

¹² Nõukogu 19. novembri 2019. aasta järeldused ookeanide ja merede kohta.

Et edendada sinist majanduskasvu, vajavad piirkonnad kohandatud ja terviklikke sinise majanduse strateegiaid, mis hõlmavad nii traditsioonilisi kui ka innovaatilisi sektoreid. Sellega seoses on oluline keskenduda innovaatilistele tegevustele, saada uusi teaduslikult põhjendatud teadmisi kalavarude ja merealade kohta ning kasutada maksimaalselt ELi ja liikmesriikide toetust.

Põllumajandus ja maaelu areng

Komisjoni ettepanekus **ühise põllumajanduspoliitika** reformimiseks aastatel **2021–2027** on ette nähtud eritingimused ja erandid, mis kajastavad äärepoolseimate piirkondade vajadusi. Ettepanekutes soovitatakse, et riiklikes strateegiakavadades tuleb arvesse võtta äärepoolseimate piirkondade eriolukorda, et need piirkonnad saaksid kasutada **Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi** maksimaalseid kaasrahastamismäärasid ja konkreetseid soodustingimusi.

Lisaks tegi komisjon ettepaneku jätkata äärepoolseimatele piirkondadele suunatud ELi põllumajanduskava **POSEI** kohaldamist, millega jäävad nende piirkondade põllumajandustootjatele alles otsetoetused. Aastatel 2017–2019 toetati POSEI raames äärepoolseimate piirkondade põllumajanduslikku tootmist ja tööhõivet, tagati teatavate põllumajandustoodete tarnimine neisse piirkondadesse ning korvati selliste toodete transpordiga seotud lisakulusid.

ELi kaasrahastatud maaelu arengu programmide toetuse kaasabil aitasid äärepoolseimad piirkonnad noortel põllumajandustootjatel kasvatada ja turustada selliseid tooteid nagu avokaadod, banaanid ja suhkruroog, lisaks töötati välja põllumajanduse keskkonnameetmed ja LEADERi¹³ algatused. Nende meetmetega pandi suurt rõhku maapiirkondade elanikkonna elutingimuste parandamisele.

Mitmes äärepoolseimas piirkonnas on välja töötatud põllumajandustoodete **kvaliteedikavad** ja sinna juurde kuuluvad turustusmeetmed. Osades piirkondades on investeeritud uutesse põllumajandustehnoloogiatesse, näiteks mullata taime- ja köögiviljakasvatus Saint-Martinil, kaugjuhitavate õhusõidukite kasutamine Assooridel ning mahepõllumajanduslike ressursside kasutamise katsetamine Prantsuse Guajaanas. Prantsusmaa valitsus töötab välja ka **riskijuhtimisvahendeid**, mida saab kasutada näiteks banaanitootmise juures.

Põllumajandus on jätkuvalt oluline sektor: kohaliku tootmise kvaliteedi tagamine ja innovatsioon, põllumajandustootjatele õiglase sissetuleku tagamine ning toetusvahendite optimeerimine on peamised lahendamist vajavad probleemid.

Bioloogiline mitmekesisus

Et toetada äärepoolseimaid piirkondi nende ainulaadse bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel, kuulutas komisjon 2019. aastal välja projektikonkursi („Life4BEST“), mis on kohandatud nende piirkondade vajadustele ja suutlikkusele. Komisjon tegi ettepaneku, et **programmiga LIFE 2021–2027** toetatakse äärepoolseimate piirkondade loodust ja bioloogilist mitmekesisust ning et toetuse andmise kriteeriumides pööratakse neile piirkondadele erilist tähelepanu. Vastavalt aastateks 2021–2027 **Euroopa Regionaalarengu Fondi** kohta esitatud komisjoni ettepanekule on bioloogilise mitmekesisuse projektid rahastamiskõlblikud ka sealsetest vahenditest.

¹³ Programm LEADER: maapiirkondade majandusarengu meetmete keskpunkt (Liaison entre Actions de Développement de l'Economie Rurale).

Komisjon rõhutas äärepoolseimate piirkondade ainulaadset bioloogilist mitmekesisust oma rohelises kokkuleppes, milles on bioloogilise mitmekesisuse vähenemise üheks peamiseks teguriks nimetatud kliimamuutust.

Prantsusmaa on suurendanud jõupingutusi bioloogilise mitmekesisuse toetamiseks oma äärepoolseimates piirkondades, koostades spetsiaalse tegevuskava (2018). Prantsusmaa bioloogilise mitmekesisuse amet toetab äärepoolseimates piirkondades rohkem kui 80 projekti. Portugal rahastab projekte, millega toetati biosfäärireserve Assooridel ja Madeiral. Prantsuse Guajaanas, Réunionis, Guadeloupe'il ja Mayotte'il luuakse bioloogilise mitmekesisuse piirkondlikud ametid. Martinique käivitas programmi bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja väärtustamiseks (2019), Réunion ja Assoorid kaitsevad kohalikke elupaiku ja endeemilisi liike Euroopa Regionaalarengu Fondi¹⁴ ja programmi LIFE toetusel.

Lisaks tugevdasid äärepoolseimad piirkonnad Interregi programmide raames bioloogilise mitmekesisuse alast koostööd **ülemeremaade ja -territooriumide või kolmandate riikidega.**

Äärepoolseimad piirkonnad on koduks olulisele osale ELi bioloogilisest mitmekesisusest, mis on üks nende piirkondade peamistest väärtustest. Et säilitada nende piirkondade bioloogilist mitmekesisust ja uurida selle potentsiaali, on vaja eri poliitikavaldkondi hõlmavaid järjepidevaid ja koordineeritud meetmeid.

Ringmajandus

Komisjon pööras programmi **LIFE 2018.–2020. aasta tööprogrammis** erilist tähelepanu äärepoolseimatele piirkondadele. Selle tööprogrammi teemade hulka kuulub ka **jäätmekäitlus** neis piirkondades. Kanaari saarte taotlusel ja Hispaania toetusel on komisjon kokku kutsunud Euroopa, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi ametiasutused ja moodustanud töörühma, kelle ülesandeks on määrata kindlaks takistused jäätmete kogumisel, taaskasutusel, ringlussevõtul ja jälgitavusel ning töötada välja lahendused olukorra parandamiseks kõnealustel saartel. Komisjon on teinud ka ettepaneku, et Euroopa Regionaalarengu Fond toetaks aastatel 2021–2027 ringmajandusele üleminekut.

Nõukogu rõhutas oma 2019. aasta oktoobris ringmajanduse kohta esitatud järeldustes vajadust võtta arvesse äärepoolseimate piirkondade eriolukorda ja tagada õiglane ja kaasav üleminek. 2020. aasta märtsis võttis komisjon vastu uue ringmajanduse tegevuskava, mis hõlmab toodete kogu olelusringi ja keskendub energiamahukatele sektoritele ning milles rõhutatakse äärepoolseimate piirkondade eripära.

2019. aastal teatas Prantsusmaa oma kavatsusest muuta ülemereterritooriumid jäätmevabaks¹⁵. Prantsusmaa piirkondades töötatakse välja piirkondlikke plaane jäätmete tekke vältimiseks ja jäätmekäitluseks, Assoorid vaatasid läbi oma piirkondliku jäätmestrategia kava.

Enamikus äärepoolseimates piirkondades on koostamisel ringmajanduse tegevuskavad, milles rõhutatakse kestliku tootmise ja tarbimise ning jäätmekäitluse tähtsust. Mitmes piirkonnas on välja töötatud projektid ringmajanduse mudelite kasutuselevõtuks, jäätmete vähendamiseks ja plastijäätmete kõrvaldamiseks. Aastatel 2018–2019 korraldati enamikus Prantsusmaa äärepoolseimates piirkondades projektikonkursid ringmajanduse arendamiseks, piirkondi

¹⁴ Aastatel 2014–2020 eraldas Euroopa Regionaalarengu Fond äärepoolseimate piirkondade bioloogilise mitmekesisuse kaitseks üle 54 miljoni euro.

¹⁵ Trajectoire outre-mer 5.0.

toetas Prantsusmaa keskkonna- ja energiaamet. Näiteks Réunioni saarel rakendati 22 ringmajandusega seotud projekti (alates toodete kavandamisest ja toodete elueast kuni ringlussevõtuni), Martinique'il seati sisse remonditeenused ja korraldati teavituskampania jäätmete vähendamise võimaluste kohta.

Äärepoolseimatel piirkondadel on ringmajanduse mudelite kasutuselevõttust palju võita, see on nende piirkondade jätkusuutliku majanduskasvu oluline tingimus. Jõupingutusi jäätmekäitluse vallas on vaja suurendada, eelkõige tuleks parandada biojäätmete ringlust ja töötlemist ning vähendada jäätmete teket, võttes materjale taaskasutusse või parandades esemeid.

Kliimamuutused

Komisjon rõhutas 2018. aastal **ELi kohanemisstrateegiale antud hinnangus**, et äärepoolseimatele piirkondadele mõeldud meetmete kavandamisel on vaja minna teadmiste kogumiselt üle teadmiste kasutamisele. Nagu **rohelise kokkuleppe** teatises on märgitud, plaanib komisjon vastu võtta ambitsioonika ELi strateegia kliimamuutusega kohanemiseks. Programmi LIFE aastate 2018–2020 tööprogrammis on spetsiaalselt ette nähtud projektid, mille eesmärk on tagada valmisolek äärmuslikeks ilmastikutingimusteks äärepoolseimates piirkondades. Sellega seoses toetatakse programmiga LIFE Guadeloupe'i ja Prantsuse Guajaanat ökosüsteemide taastamisel, et nad saaksid kaitsta oma territooriume kliimamuutuste mõjude, nt meretaseme tõusu eest.

Lisaks tegi komisjon ettepaneku, et kliimamuutuse mõju leevendamine võiks olla aastatel 2021–2027 Euroopa Regionaalarengu Fondi üks investeerimisprioriteetidest¹⁶. Samuti võttis komisjon **Euroopa Liidu Solidaarsusfondi** vahenditest kasutusele 49 miljonit eurot, et toetada Saint-Martini ja Guadeloupe'i taastamistöid pärast orkaanide Irma ja Maria poolt tekitatud ränki kahjustusi 2017. aastal. Solidaarsusfondi vahendeid kasutati ka Assooride toetamiseks (2019. aasta oktoobris kahjustas Assoore orkaan Lorenzo)¹⁷.

2019. aastal nimetas Prantsusmaa ametisse saadiku, kelle ülesandeks on **ennetus- ja kohanemismeetmete** rakendamise kiirendamine Prantsusmaa äärepoolseimates piirkondades. Assooridel võeti 2019. aasta septembris vastu piirkondlik kliimamuutuste programm ning Kanaari saartel loodi 2018. aastal kliimamuutuste vaatluskeskus.

Äärepoolseimad piirkonnad on kliimamuutustega seonduvate tõsiste ilmastikuprobleemide suhtes eriti haavatavad. Vaja on järjepidevat ja koordineeritud tegevust kõigil tasanditel ja valdkonnaüleselt, et suunata investeringud kohanemisvõime tugevdamiseks, vastupanuvõime suurendamiseks, kliimamuutuse ennetamiseks ja selle suhtes valmisolekuks.

Energia

EL on vastu võtnud taastuvenergiat ja energiatõhusust toetavad õigusaktid. Näiteks 2018. aastal vastuvõetud taastuvenergia direktiivis¹⁸ (see peab olema riiklikku õigusse üle võetud 2021. aasta keskpaigaks) tunnustatakse kohalike kogukondade rolli puhtale energiale ülemineku juures – nende roll on eriti tähtis isoleeritud territooriumidel nagu äärepoolseimad piirkonnad.

¹⁶ Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditega on aastatel 2014–2020 kavas toetada äärepoolseimates piirkondades kliimamuutusega kohanemist kokku 1,1 miljardi euro ulatuses.

¹⁷ Euroopa Liidu Solidaarsusfondi eeldatavast abist tehti ettemakse 2019. aasta detsembris.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

ELi saarte puhta energia algatuse raames annab komisjon Guadeloupe'ile, Assooridele ja Kanaari saartele nõu, kuidas töötada välja puhta energia strateegiaid ja projekte, lisaks on komisjon jaganud äärepoolseimatele piirkondadele teadmisi taastuenergiast algatuse igaaastasel foorumil, mis 2018. aastal toimus Kanaari saartel. Veel võttis komisjon 2019. aastal kasutusele programmi „Horisont 2020“ raames toetatava rahastamisvahendi,¹⁹ et eraldada vähemalt 100 miljonit eurot säästva energia projektidele Euroopa saartel, sh äärepoolseimates piirkondades. Lisaks võttis komisjon rohelist kokkulepet käsitlevas teatises kohustuse töötada välja pikaajaline poliitiline raamistik, et kiirendada ELi saarte üleminekut puhtale energiale, mida toetavad ka liikmesriigid.

Alates 2021. aastast peaks **Euroopa ühendamise rahastu** pakkuma äärepoolseimatele piirkondadele olulisi võimalusi: energia- (ning digi- ja transpordisektori) töödele kehtivad soodusmäärad ja neile piirkondadele pööratakse toetuse andmise kriteeriumides erilist tähelepanu. Komisjon on teinud ettepaneku keskenduda Euroopa Regionaalarengu Fondi 2021.–2027. aasta investeringutes energiatõhususe meetmetele ja taastuenergiatele, mis on komisjoni üks prioriteetidest rohelisema Euroopa suunas liikumisel.

Réunioni saare taotlusel moodustas komisjon 2018. aastal **energiasüsteemi ümberkujundamise tööühma**, kuhu kuuluvad riiklike ja piirkondlike ametkondade ning erasektori esindajad ning kelle ülesandeks on koostada tegevuskava eri algatuste paremaks kooskõlastamiseks.

2019. aastal algatas Prantsusmaa projektikonkursid, et leida moodused, kuidas toetada mandrist eraldiseisvaid piirkondi: üle kolmandiku selle 530 miljoni euro suurusest eelarvest on ette nähtud puudust kannatavatele elanikkonnarühmadele. Hispaania toetab taastuenergiat ja energiatõhususe alast koolitust ja teavitustööd Kanaari saartel.

Äärepoolseimad piirkonnad on käivitanud oma strateegiad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ning taastuenergia kasutamise ja energiatõhususe suurendamiseks. Lisaks on nad arendanud ELi või riikliku rahastamisega projekte, näiteks päikeseenergia või biomassi baasil toodetava elektrienergia projekt (Martinique, Guadeloupe, Prantsuse Guajaana) ja arukate mikrovrkude projekt (Réunioni saar). Mitu äärepoolseimat piirkonda on investeerinud elektromobiilsusse. 2017. aastast alates on Kanaari saared rohkem kui kahekordistanud aega, mille jooksul El Hierro saar kasutab 100 % ulatuses taastuenergiat.

Arvestades äärepoolseimate piirkondade sõltuvust imporditud fossiilkütustest, on vaja pidevalt pingutada energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamise nimel, eelkõige tuleb investeerida nutivõrkudesse ja arukasse energiasalvestusse, taastuenergiatesse, sh mereenergiatesse, puhastesse transpordilahendustesse ja energiatõhususse, aidates nii kaasa nende kaugete piirkondade energiasõltumatusse ja ka CO₂-neutraalsusele.

3. MAJANDUSKASVU JA TÖÖKOHTADE LOOMISE SOODUSTAMINE

Teatises esitatakse meetmed majanduskasvu hoogustamiseks äärepoolseimates piirkondades, sh investeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni, ettevõtlusse, oskuste arendamisse ning digi- ja transpordiühendustesse.

Teadusuuringud ja innovatsioon

Selleks et elavdada äärepoolseimate piirkondade teadusuuringute potentsiaali, avaldas komisjon ELi teadusuuringute programmi „Horisont 2020“ raames vastavasuunalise **koordineerimis- ja toetusmeetmeid** käsitleva konkursikutse. Selle tulemusena käivitati

¹⁹ <https://www.nesoi.eu/>

projekt FORWARD, mis tõi kokku kõigi äärepoolseimate piirkondade kõrgkoolid, tööstuse, kodanikuühiskonna ja valitsused ning aitas välja selgitada nende **suutlikkuse tegeleda teadusuuringutega**, määrata kindlaks tipptasemel valdkonnad ja toetada nende osalemist rahvusvahelistes teadusprojektides.

Lisaks tegi komisjon ettepaneku, et ELi programmiga „**Euroopa horisont**“ (2021–2027) laiendataks programmis ettenähtud „osalemise laiendamise ja tipptasemel teadmiste levitamise“ meetmeid äärepoolseimatele piirkondadele. Peale selle saavad need piirkonnad aastatel 2021–2027 kasutada Euroopa territoriaalse koostöö raames loodud uut piirkondadevahelisi uuenduslikke investeringuid käsitlevat vahendit, et osaleda üleilmsetes väärtusahelates ja suurendada oma sidemeid teiste Euroopa piirkondadega aruka spetsialiseerumise ühistes valdkondades.

Enamik äärepoolseimaid piirkondi vaatab läbi oma **aruka spetsialiseerumise strateegiad**²⁰ eesmärgiga kohendada oma innovatsiooni ökosüsteeme kõige paljulubavamatele sektoritele. Assoorid, Madeira ja Kanaari saared kujundavad piirkonnaülest (Makaroneesia) spetsialiseerumisstrateegiat. Äärepoolseimad piirkonnad on välja töötanud algatused, et edendada kohalike teadlaste integreerimist rahvusvahelistesse teadusvõrgustikesse ja parandada nende osalemist ELi rahastatavates teadusuuringutes (nt Assooride kava teaduse ja tehnoloogia rahvusvahelisemaks muutmiseks). Prantsusmaa on oma suure investeerimiskavaga aastateks 2018–2022 püüdnud veelgi suurendada oma piirkondade innovatsioonisuutlikkust.

Toetust saavad sektorid on piirkonniti erinevad. Mõni piirkond on keskendunud sinisele majandusele, näiteks programmi „Horisont 2020“ projekti raames, mis on suunatud kliimamuutuste mõjudele meretranspordi, turismi, energia ja vesiviljeluse valdkonnas ning mis hõlmab Makaroneesiat ja Kariibi mere piirkonda. Osa piirkondi, nt Assoorid ja Portugal, on investeerinud kosmoseuuringutesse ning rajanud Santa Maria saarele uue rahvusvahelise kosmosejaama ja Portugali kosmoseagentuuri. Teised piirkonnad on investeerinud energiasüsteemi ümberkujundamisse (Réunioni saare ja Kanaari saarte meede energiasüsteemide süsinikuheite vähendamiseks), tervishoidu (Madeira, Guadeloupe) ja põllumajanduslike ressursside või looduslikel ainetel põhinevate kosmeetikatoodete arendamisse (Prantsuse Guajaana).

Äärepoolseimate piirkondade teadusuuringute- ja innovatsioonipotentsiaali arendamine on nende piirkondade majanduskasvu elavdamise võti. Kui äärepoolseimatel piirkondadel võimaldatakse suuremal määral osaleda rahvusvahelistes teadusvõrgustikes ja üleilmsetes väärtusahelates nii Euroopas kui ka koos kolmandate riikidega, võib see kaasa aidata neil innovatsioonisüsteeme tugevdada ja töökohti luua.

Tööhõive, haridus ja koolitus

ELi ühtekuuluvus- ja põllumajanduspoliitika vahenditest toetatakse olulisel määral äärepoolseimate piirkondade sotsiaalset arengut²¹.

²⁰ Aruka spetsialiseerumise strateegiate kehtestamine toetamaks piirkondi ja liikmesriike majanduse ümberkujundamisel on eeltingimus aastatel 2014–2020 Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks.

²¹ Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond eraldasid aastatel 2014–2020 üle 3 miljardi euro sotsiaalse kaasatuse, hariduse, kutseõppe ja tööhõive toetamiseks äärepoolseimates piirkondades.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwg-ke5u>

Komisjoni ettepanekus Euroopa Sotsiaalfond+ kohta aastateks 2021–2027 on äärepoolseimatele piirkondadele tagatud kõrgeimad kaasrahastamismäärad, kehtestatud **konkreetne lisaerald**is tööhõive, hariduse ja kaasamise toetamiseks nendes piirkondades ning määratud riikliku suuna eraldistest 15 % **noorte toetuseks** nendes äärepoolseimates piirkondades, kus on palju noori inimesi, kes ei tööta, õpi ega osale koolitusel.

2018. aastal parandas komisjon Prantsusmaa äärepoolseimates piirkondades juurdepääsu mikrorahastamisele, suurendades tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmi raames pakutavat garantiid väikeettevõtjaid toetavale ühendusele ADIE. Samuti suurendas komisjon veelgi **noorte tööhõive algatuse** rahaeraldise Prantsusmaale, sh äärepoolseimatele piirkondadele, ning **Euroopa Sotsiaalfondi** vahendeid Hispaaniale, sh Kanaari saartele.

Samal aastal suurendas komisjon programmi „**Erasmus+**“ raames igakuist toetust äärepoolseimate piirkondade elanikele ning reisitoetust Mayotte'i ja Réunioni saare kodanikele²². Veel laiendas komisjon programmiga „Erasmus“ äärepoolseimate piirkondade kodanikele ettenähtud eritingimusi **Euroopa solidaarsuskorpusele**. Oma ettepanekus 2021.–2027. aastate programmi „Erasmus“ kohta võttis komisjon endale kohustuse **suurendada äärepoolseimate piirkondade osalemist** liikuvuskavades, sh **naaberriikide** vahelises liikuvuses, ja seda osalemist jälgida.

Prantsusmaa on vaadanud läbi oma õigusaktid,²³ et saaks välja töötada praktikalepingud naabruses asuvate kolmandate riikidega. Enamik äärepoolseimaid piirkondi – Martinique, Réunion, Assoorid, Madeira ja Kanaari saared – on välja töötanud tegevuskavad, et edendada ettevõtlust sinise ja roheline majanduse sektori töötutele suunatud Interregi projekti GROWRUP raames. Prantsuse Guajaanas loodi kosmonautika eriala kutsebakalaureuse kraad, Réunioni saar investeerib oma piirkondlikku ülikooli, Assooridel käivitati mitu noorte tööhõive edendamise algatust.

Oskuste parandamine, seda eelkõige noorte hulgas, on tööturu vajadustega arvestamise ja kodanike tööalase konkurentsivõime suurendamise seisukohast väga oluline. Jätkuv investeerimine rahvusvahelisse liikuvusse parandaks koostööd naaberriikidega ja toetaks piirkondlikku integratsiooni.

Konkurentsivõime, ettevõtlus ja ühtne turg

ELi ühtekuuluvus- ja põllumajanduspoliitika vahenditest toetatakse olulisel määral väikeettevõtjate konkurentsivõimet äärepoolseimates piirkondades²⁴.

Et parandada nende piirkondade juurdepääsu rahastamisele, analüüsis **Euroopa investeerimisnõustamise** keskus iga piirkonna olukorda ja pakkus välja võimalusi, kuidas maksimeerida rahalist toetust, sealhulgas Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist²⁵ antavat toetust. Komisjon hoogustas riiklike ja piirkondlike ametiasutuste ning finantsasutustega peetavaid arutelusid pakutud lahenduste üle ning innustas neid ellu viima. Lisaks sellele kutsutakse programmi „InvestEU“ käsitlevas komisjoni ettepanekus

²² Loodi erakorralised reisitoetused elanikele, kes reisivad kaugemalt kui 8 000 km.

²³ Loi relative à la liberté de choisir son avenir professionnel, 5.9.2018.

²⁴ Euroopa Regionaalarengu Fond ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond kaasrahastavad aastatel 2014–2020 1,5 miljardi euro ulatuses projekte, millega toetatakse väikeettevõtjate konkurentsivõime suurendamist äärepoolseimates piirkondades.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>

²⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/outermost-regions/pdf/rup_2019/invest_platform_feasibility_study_en.pdf

liikmesriike tegelema turutõrgetega äärepoolseimates piirkondades, kasutades programmi erainvesteeringute ligimeelitamiseks ja finantsvõimenduse suurendamiseks.

2019. aastal avaldas komisjon programmi „**Erasmus noortele ettevõtjatele**“ konkursikutse, kutsudes taotlejaid kaasama äärepoolseimatest piirkondadest pärit üksusi. Konkursikutse tulemusena loodi Martinique’il esimene kontaktpunkt, mis toetab kohalikke ettevõtjaid. Aastate 2021–2027 **ühtse turu programmi** käsitlevas komisjoni ettepanekus rõhutatakse taaskord, et äärepoolseimad piirkonnad tuleb paremini siseturule integreerida. Veel on komisjon teinud ettepaneku, et **Euroopa Regionaalarengu Fond** jätkab sihtotstarbelisi eraldisi neis piirkondades paiknevate ettevõtjate lisakulude hüvitamiseks. Assooridel, Madeiral, Kanaari saartel, Martinique’il, Guadeloupe’il ja Réunioni saarel pakutakse toetust **Euroopa ettevõtlusvõrgustiku** kaudu.

Prantsusmaa toetas äärepoolseimate piirkondade ettevõtjaid konkreetsete maksukavade või rahastamistingimustega. Kanaari saared ja Martinique töötasid välja rahvusvahelistumise strateegiad. Osa piirkondi tugevdas kaubandussuhteid naabruses asuvate kolmandate riikidega. Näiteks toetati Guadeloupe’il USAsse eksportivaid ettevõtjaid, Réunioni saarel loodi teenus, millega toetatakse idufirmade loomist Mosambiigis, ja võeti kasutusele väikeettevõtjatele suunatud rahastamisvahendid, mida toetab Euroopa Regionaalarengu Fond. Mayotte’il ja Réunioni saarel asutatakse tehnopolid.

Igal tasandil on vaja teha suuremaid jõupingutusi ettevõtluse ja konkurentsivõime edendamiseks suure potentsiaaliga sektorites nagu bioloogiline mitmekesisus ja sinine majandus.

Digitaalne juurdepääsetavus

2017. aastal käivitas komisjon ELi **pädevate lairibaühenduse asutuste** võrgustiku, et toetada liikmesriike ja piirkondi selliste strateegiatega väljatöötamisel ja rakendamisel, millega aidatakse viia lairibaühendust piirkondadesse, kus ettevõtjad seda ei paku. Komisjon kutsus äärepoolseimaid piirkondi selles võrgustikus osalema ning soovitas liikmesriikidel seda osalemist toetada. Komisjon kiitis heaks ka kaks suuremahulist kiirete lairibavõrkude projekti Réunioni saarel (2018) ja Martinique’il (2019), mida toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist. Digitaalse Euroopa programmi (2021–2027) käsitlevas ettepanekus on komisjon ette näinud spetsiaalsed äärepoolseimate piirkondade digitaalsed üksused ja toonud need piirkonnad toetuse saamise kriteeriumides eraldi välja. Lisaks on Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) vahenditest võimalik toetust saada projektidel, millega toetatakse uusi või ajakohastatud tuumikvõrke, sh liikmesriikide ning liidu ja kolmandate riikide vaheliste merekaablite rajamist ja ajakohastamist. Lisaks sisaldab Euroopa ühendamise rahastu ettepanekule²⁶ lisatud digitaalse ühenduvuse taristut hõlmavate ühishuviprojektide soovituslik loetelu, nagu Euroopa Parlament ja nõukogu seda on muutnud,²⁷ uut merealust kaablit, mis ühendab Madeirat, Assoore ja Portugali mandriosa. Digitaalse ühenduvuse projektide kaasrahastamise määr äärepoolseimates piirkondades on kõrgem.

Prantsusmaa suurendas elanikkonna digioskusi hariduskeskustesse investeerides ning Madeira ja Kanaari saared töötasid välja uued kursused. 2019. aastal loodi Portugalis tööühm, et valmistada ette merekaablite asendamine äärepoolseimate piirkondade ja mandri vahel. Lisaks kavatakse Madeira ja Prantsuse Guajaana ühendada end Portugali ja Brasiiliat ühendava merekaabliga, selleks saadi ELi toetust 26,5 miljonit eurot.

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu) ettepaneku (COM(2018) 438 final) lisa V osa.

²⁷ Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse kolmepoolsed läbirääkimised, 7. märts 2019.

Äärepoolseimate piirkondade digiteerimise suurendamine ELi ja kolmandate riikidega loodavate heade ühenduste abil on oluline selleks, et neil piirkondadel oleks võimalik kasutada digitaalset ühtset turgu ja tegeleda rahvusvahelise äritegevusega. Pädevate lairibaiühenduse asutuste võrgustik saab häid tavasid vahetades ja tehnilist tuge pakkudes aidata tugevdada äärepoolseimate piirkondade suutlikkust rakendada selle sektori projekte.

Transport

Komisjon on teinud ettepaneku äärepoolseimaid piirkondi käsitlevate erisätete kohta Euroopa ühendamise rahastus aastateks 2021–2027: rahastamiskõlblikud on transpordihanked, näiteks nende piirkondade ühendused lennujaamadega, sadamatega, linnatranspordisõlmedega, ja nende kaasrahastamise määr võib olla kõrgem.

Lisaks tegi komisjon ettepaneku, et äärepoolseimad piirkonnad saavad erandkorras kasutada Euroopa Regionaalarengu Fondi (2021–2027) vahendeid **lennujaamataristusse** investeerimiseks. Veel koostas komisjon 2019. aastal äärepoolseimate piirkondade ühenduvusvajadusi käsitleva analüüsi, mille abil määrati kindlaks võimalikud taristu- ja teenuseprojektid.

Komisjon kavatses teha ettepaneku **üleeuroopalise transpordivõrgu 2021. aasta suuniste** läbivaatamiseks ning analüüsida sellega seoses äärepoolseimate piirkondade konkreetseid muresid. Euroopa Investeerimispank investeeris Reunioni saare ja Guadeloupe'i lennujaamadesse Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi toetusel vastavalt 100 miljonit eurot ja 60 miljonit eurot.

Äärepoolseimad piirkonnad jätkasid Euroopa Regionaalarengu fondi toetusel sisemaise maantee- ja meretransporditaristu parandamist. Need tööd hõlmasid teedetaristu ohutuse suurendamist ja Madeira, Prantsuse Guajaana ja Mayotte'i avaliku transpordi arendamist, samuti parandati juurdepääsu Assoori saarestiku eri saartele. Prantsuse Guajaana on kasutusele võtnud uusi kolmandate riikidega ühendavaid mereteid ja Guadeloupe lõi uue lennuühenduse Ameerika Ühendriikidega.

Et toetada äärepoolseimate piirkondade ühenduvust, on vaja teha pidevaid jõupingutusi ELi, riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Läbimõeldud investeerimisprojektid ja olemasoleva toetuse optimeerimine on selles väga tähtsal kohal.

4. ÄÄREPOOLSEIMATE PIIRKONDADE KOOSTÖÖ TIHENDAMINE NAABERRIIKIDEGA JA KAUGEMATE PIIRKONDADEGA

Komisjoni ettepanekuga Euroopa territoriaalse koostöö kohta aastateks 2021–2027 on püütud **hõlbustada äärepoolseimate piirkondade ja nende naaberriikide vahelist koostööd**, kasutades selleks sihtotstarbelist eelarvet ja paindlikke koostööeeskirju, mis on kooskõlas välisrahastamisvahendiga. Sellega seoses on äärepoolseimad piirkonnad vahetanud 2019. aastal häid tavasid selle kohta, kuidas **hõlbustada ühisprojektide toimimist**, ning loonud välisprogramme hõlmavad ühisplatvormid.

EL on alustanud läbirääkimisi Aafrika Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega Cotonou lepingu järgse lepingu üle. Läbirääkimisvolitustes on märgitud, et silmas tuleb pidada äärepoolseimate piirkondade probleeme ja olukorda. Sõlmitav leping on väga oluline koostöö kujundamisel selliste globaalsete teemade puhul nagu ookeanide majandamine.

2019. aastal sai Guadeloupe'ist Ida-Kariibi Riikide Organisatsiooni liige ja Saint-Martin esitas taotluse vaatleja staatuse saamiseks. Prantsuse Guajaana alustas uuringut kohalike ettevõtjate ees seisvate takistuste teemal, Martinique ja Réunion toetasid kohalike ettevõtjate rahvusvahelistumist ning Réunion ja Mayotte toetasid üliõpilaste liikuvust kolmandatesse

riikidesse. Äärepoolseimad piirkonnad osalesid piirkondlikes koostööprojektides oma naaberriikidega sellistes valdkondades nagu transport, tervishoid, sinine turism ja oskused. Makaroneesia piirkonnad tugevdasid oma territoriaalse koostöö programmi raames käivitatud Hexagone'i projekti vahendusel koostööd Cabo Verde, Mauritaania ja Senegaliga. 2018. ja 2019. aastal osalesid Kariibi mere piirkonna riigid koos sellesse piirkonda jäävate ELi äärepoolseimate piirkondadega varajase tsunamihoiatusüsteemi ühisel katsetamisel.

Mõnes äärepoolseimas piirkonnas esineb suuri sotsiaalmajanduslikke probleeme seoses **rändega**. Seepärast sisaldavad ELi fondidest toetatavad riiklikud programmid mitmeid sellesuunalisi meetmeid. Näiteks toetati ELi Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi vahenditega Prantsuse Guajaanale laekunud varjupaigataotluste menetlemist, Euroopa piiride valvamise süsteemi väljaarendamist Assooridel ja Madeiral ning rändajate integreerimist Kanaari saarte ühiskonda ja tööturule. Prantsusmaa lõi Mayotte'i saarel rändele spetsialiseerunud teenused. Madeiral toetati ühtekuuluvuspoliitika vahenditest projekte, millega antakse Venezuela kodanikele arstiabi, võimaldatakse haridust ja pakutakse sotsiaalkindlustus- ja eluasemeteenuseid. Pidades silmas liikuvust naaberriikide vahel, on EL elavdanud suhteid Marokoga, nagu kinnitas ELi-Maroko assotsiatsiooninõukogu 2019. aasta juunis.

Usalduse loomine naaberriikide vastu ja ühiste tavade väljatöötamine ressursside jagamiseks on uute koostöövõimaluste kasutuselevõtu aluseks. Nii Euroopa Regionaalarengu Fondi kui ka Euroopa Arengufondi sidusrühmi kaasavate platvormide rajamine aitaks seda eesmärki saavutada. Piirkondlikku integratsiooni saaks sujuvamaks muuta liikuvuspartnerluse lepingutega.

5. JÄRELDUSED

2017. aasta teatises „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“ sätestatu rakendamiseks ollakse õigel teel. Vaid kahe aasta jooksul on teatis toonud äärepoolseimate piirkondade jaoks konkreetseid positiivseid tulemusi.

Komisjon on täitnud oma kohustused luues äärepoolseimate piirkondade jaoks konkreetseid võimalusi mitme ELi programmi raames, selleks on järjepidevalt kohandatud ELi õigusakte, poliitikat ja vahendeid vastavalt nende piirkondade vajadustele ja huvidele ning pakutud spetsiaalselt neile piirkondadele sobivat tuge. Väga oluline on, et Euroopa Parlament ja nõukogu võtaksid vastu 2021.–2027. aastaks kavandatud ELi programmid, millega on komisjoni ettepaneku kohaselt ette nähtud äärepoolseimate piirkondade jaoks kohandatud juurdepääs ja vastavad eritingimused.

Äärepoolseimad piirkonnad ja asjaomased liikmesriigid on andnud oma panuse, selleks on nad vastu võtnud piirkondlikud ja riiklikud strateegiad ning töötanud välja konkreetsed algatused teatise rakendamiseks, lisaks sellele on nad teinud oma hääle poliitikakujundajatele kuuldavaks.

Võttes arvesse juba saavutatut, nõuab teatises sätestatu täielik rakendamine seda, et **kõigil tasanditel hoogustatakse meetmeid ja keskendutakse peamistele sektoritele: kliimamuutusega kohanemisele, bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisele, ringmajanduse juurutamisele ja taastuvenergia kasutamise soodustamisele**. Investeeringud neisse sektoritesse on eriti oluline kestliku majanduskasvu tagamiseks neis haavatavates, kaugetes ja isoleeritud ELi piirkondades. Just seepärast pöörab komisjon rohelises kokkuleppes erilist tähelepanu äärepoolseimate piirkondade rollile, arvestades nii nende haavatavust kui ka väärtust. Euroopa Regionaalarengu Fond on nende sektorite investeeringute rahastamise oluline allikas.

Lisaks sellele on vaja jätkata jõupingutusi sinise majanduse arendamiseks ja parandada äärepoolseimate piirkondade ühendatust. Oskustesse investeerimine on jätkuvalt oluline töökohtade loomise ja sektoriülese ettevõtluse toetamisel.

Euroopa Liidu, äärepoolseimate piirkondade ja asjaomaste liikmesriikide tugev partnerlus ja tihe koostöö on jätkuvalt kõige tähtsam tegur, mis aitab arendada nende äärepoolseimate piirkondade potentsiaali ja toetada üleminekut sellisele rohelisele majandusele, kus inimene on esikohal. Ehkki iga äärepoolseima piirkonna olukord on vägagi erinev, on veel palju teha nende piirkondade ja Euroopa mandriosa vahelise ebavõrdsuse kõrvaldamiseks.

Äärepoolseimate piirkondadeni jõudmine aitab ehitada kaasavat Euroopa Liitu, **kus kedagi ei jäeta kõrvale**. Vastukaaluks saavad äärepoolseimad piirkonnad oma ainulaadsete väärtustega anda märkimisväärse panuse Euroopa Liidu rohelisemaks, kliimanetraalsemaks ja kestlikumaks muutmisel.